

Duygusal İstismar Formu Olan Ebeveyn Yabancılaştırma Sendromu (EYS) Olgularında Vaka Yönetimi

6. BÖLÜM

Figen PASLI

GİRİŞ

Boşanma süreci bazen sorunsuz yaşanabilse de ancak çoğunlukla sıkıntılı bir süreçtir. Boşananların ortak çocukları varsa, hem boşanma sürecinde, hem de sonrasında çocuklar bu süreçten olumsuz etkilenmektedir. Ebeveynin boşanması ve çocuk istismarı, yaşam boyu psikiyatrik bozuklukların olasılığını artıran olumsuz çocukluk olaylarıdır. Çocuk istismarı ile psikiyatrik sonuçları arasındaki ilişkilerde ebeveyn boşanmasının etkileri söz konusudur. Ebeveyn boşanması, çocuğa yönelik fiziksel kötü muamele, cinsel istismar, ihmal ve aile içi şiddete tanıklığın yarattığı etkilerden bağımsız olarak, yaşam boyu sürebilecek psikopatolojiyle ilişkilidir. Ayrıca, çocuk istismarı deneyimine ebeveyn boşanması eşlik ettiğinde, ruh sağlığı açısından boşanma veya çocuk istismarının etkisinden önemli ölçüde daha büyük etkisi vardır. Ebeveyn psikopatolojisi, ebeveyn boşanması, çocuk istismarı ve psikiyatri arasındaki ilişkileri zayıflatığı için önemli bir husustur (1).

TÜİK verilerine göre boşanan çiftlerin sayısı 2018 yılında 143 bin 573 iken 2019 yılında % 8 artarak 155 bin 47 olmuştur. Kaba boşanma hızı %1.88 olarak gerçekleşmiştir. Kesinleşen boşanma davaları sonucunda 2019 yılında 155 bin 47 çift boşanırken 139 bin 660 çocuğun velayet durumu gündeme gelmiştir. Çocukların velayetinin %76'sı anneye, %24' ü babaya verilmiştir (2).

Çocukların velayetinin kime verileceği, boşanma sürecinde çocukları ve ebeveynleri ilgilendiren önemli bir konudur. Velayetin ebeveynlerden hangisine verileceği konusu çocuğun üstün yararının gözetilerek özenle değerlendirmeyi gerektirir. Ebeveynler, bu süreci kendi istekleri doğrultusunda etkileyebilmek için değişik tutum ve davranışlar geliştirebilmektedir.

Ebeveyn yabancılaştırma sendromu (EYS) çoğunlukla velayet anlaşmazlıkları bağlamında ortaya çıkan bir bozukluktur. Bu bozuklukta, bir ebeveyn (çocuğu yabancılaştıran) diğer ebeveyne (çocuğa yabancılaşmış ebeveyn, mağdur, reddedilen ebeveyn) karşı bir aşağılama programı başlatır. Gardner çatışmalı evlilikler ve boşanmış ebeveynlerle çalışmalarından elde ettiği klinik deneyimlerinden yararlanarak yabancılaşmanın dinamiklerini tanımlamış ve “Ebeveyn Yabancılaşma Sendromu-EYS” adını vermiştir (3). EYS, boşanma sonrasında bir ebeveynin diğer ebeveyne karşı çocukları üzerinden yürüttüğü sistemli bir beyin yıkama süreci olarak tanımlanabilir (4).

Velayetin kendisine verilmesini isteyen ebeveynin çocuğu diğer ebeveyne karşı yabancılaştırması söz konusudur. Ebeveynler çocuğun ruhsal durumunun bozulması pahasına bu süreci kazanılması gereken bir “savaş” olarak algılayabilir. Bu savaşın kazanılması amacına hizmet etmek amacıyla ebeveynlerden biri diğeri hakkında ço-

psikopatolojinin önceden de var olabileceği göz önüne alınarak aileye yakın olan kişilerden iki ebeveyn hakkında da bilgi alınmalıdır (18).

Boşanma sürecinde doğru değerlendirme, tanılama, destek, tedavi ve yönlendirme hem çocuklar, hem de ebeveynler için daha büyük sorunlar yaşanmasını önleyecektir. EYS olgularında her iki ebeveyn de genellikle ebeveynlik becerileri konusunda yardıma ihtiyaç duyar ve genellikle aile terapisi hedeflenir. Bu olgulara yaklaşım her zaman yasal ve terapötik müdahalenin bir kombinasyonunu içerir. EYS'de tedavi; ebeveyn-çocuk oturumları, ebeveynler için bireysel terapi, ebeveynler arasında arabuluculuk ve terapistler arasındaki iletişimi gerektirir. Aslında tedaviden de önce sağlıklı değerlendirme ve tanılama için de aynı işleyiş gereklidir. Vaka yönetimi, tekrar tekrar mahkemeye dönme olasılığı yüksek olan çatışmalı davalar için uygun bir tekniktir (19).

EYS olgularında çoğul disiplinli, bütüncül yaklaşımla birden fazla profesyonel meslek elemanı/ uzman tarafından ayrı ayrı yapılan değerlendirmeler, vaka yöneticisinin eşgüdümlü çalışması sonucu bir araya getirilebilir ve ayrıntılı rapor hazırlanabilir. İdeal olan, hastane temelli Çocuk Koruma Merkezlerinde görevli sosyal hizmet uzmanlarının vaka yöneticisi olarak süreci izlemesi, Mahkemeye sunulan raporların ekteki bütün profesyonellerin değerlendirmelerini içerecek şekilde, çocuğun öncelikli yararı doğrultusunda oluşturularak ortak kararın net olarak vurgulanmasıdır. Çok disiplinli ekip çalışmasına dayanarak hazırlanan raporlar çocukların ve ebeveynlerin mağduriyetini önleme potansiyeline sahip ve Mahkemenin görüşlerini etkileyebilecek nitelikte olabilecektir.

KAYNAKLAR

1. Tracie OA, Boman J, Fleisher W, Sareen J. The relationship between child abuse, parental divorce, and lifetime. *Child Abuse&Neglect*, 2009;3:139-147.
2. Türkiye İstatistik Kurumu. Evlenme ve Boşanma Oranları . TÜİK, 2019 www.tuik.gov.tr, Erişim tarihi: 11.09.2020
3. Gardner RA. Recent trends in divorce and custody litigation. *Academy Forum* 1985; 29:3-7. Akt. Torun, F. 2011
4. Cantwell B. Parental alienation: how to understand and address parental alienation resulting from acrimonious divorce or separation. *Journal of Social Work*. 2009; 3:365-366.
5. Baker JL. Adult children of parental alienation syndrome: Breaking the ties that bind. 2007; New York, Norton Company
6. Andre CK. Parent alienation syndrome. *Annals of the American Psychotherapy Association* 2004; 7:7-11; KSA Media, LLC.
7. Torun F. Ebeveyn yabancılaştırma sendromu parental alienation syndrome *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*; 2011;3: 466-482 eISSN:1309-0674 pISSN:1309-0658
8. Kelly JB, Johnston R. The alienated child: A reformulation of parental alienation syndrome. *Family Court Review*, 2001; 39: 249-266, Sage Publication.
9. Zastrow C. Sosyal Hizmete Giriş. İçinde : Durdu Baran Çiftçi (ed.) Bir Meslek ve Uzmanlık Alanı Olarak Sosyal Hizmet (1.Baskı) , 2013: 2-36 Ankara, Nika Yayınevi
10. Baker AJL, Andre K. Working with alienated children & their targeted parents: suggestions for sound practices for mental health professionals. *Annals of the American Psychotherapy Association*, 2008;2, KSA Media, LLC
11. Bell L. Patterns of interaction in multidisciplinary child protection teams in New Jersey, *Child Abuse&Neglect*, 2001(25): 65-80
12. Meier JS. A Historical perspective on parental alienation. *Journal of Child Custody*, 2009: 232-257
13. Torun, F. Bir olgu üzerinden ebeveyn yabancılaştırma sendromu. *Parental alienation syndrome. Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2011;12: 167-168.
14. Rueda CA. An inter-rater reliability study of parental alienation syndrome. *The American Journal of Family Therapy*, 2004;32:391-403
15. Gardner RA. Should courts order PAS children to visit/reside with the alienated parent? A follow-up study. *American Journal of Forensic Psychiatry*, 2001;19:61-106
16. Baker AJL. The long-term effects of parental alienation on adult children: A qualitative research study. *American Journal of Family Therapy*, 2005;33:289- 302
17. Gardner RA. The three levels of parental alienation syndrome: Differential diagnosis and management. *American Journal of Forensic Psychiatry* 2004; 25:41-76.
18. Gardner RA. Does DSM-IV have equivalents for the parental alienation syndrome Diagnosis. *American Journal of Family Therapy*, 2003;31:1-21.
19. Lund M. A therapist's view of parental alienation syndrome. *The Family and Conciliation Courts Review*.1995; 33:308-316, Wiley Online Library